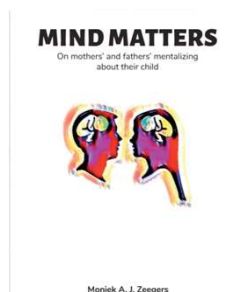

Promotieonderzoek

Programma

- ▶ Veilige en onveilige gehechtheid – de kern stress-regulatie systeem
- ▶ Mentaliseren van ouders – wat is het, hoe meet je het?
- ▶ Mentaliseren en gehechtheid, fysiologie en gedrag
- ▶ Kunnen we mentaliseren van opvoeders verbeteren?

Gehechtheid

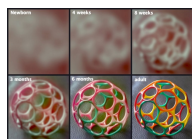
- ▶ “Elke vorm van gedrag die tot gevolg heeft dat een persoon de nabijheid zoekt of bewaart van een specifiek persoon die ervaren wordt als sterker en die bescherming kan bieden in angstige situaties en bij vermoeidheid en ziekte.”

John Bowlby

Baby-ouder gehechtheid

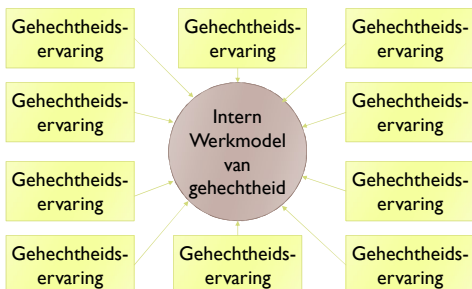
- ▶ Gaat over de kwaliteit van de relatie tussen een baby en ouder
- ▶ Gaat over het **subjectieve** gevoel van veiligheid dat een kind ervaart in de nabijheid van de ouder

De signalen van de baby

Intern werkmodel

Fasen van gehechtheid

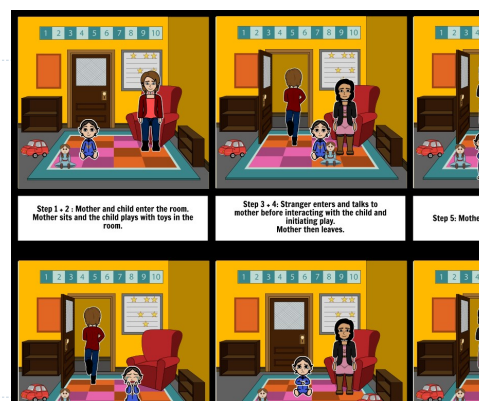
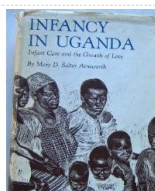
Pre-attachment (0-2 maanden): er wordt geen onderscheid gemaakt tussen personen – geen angst voor vreemden

Attachment-in-the-making (2-6 maanden): baby richt signalen aan bepaalde personen. Herkent ouder maar protesteert niet bij separatie

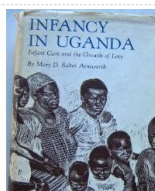
Clear-cut-attachment (12 maanden – 3 / 4 jaar): Separatie-angst. Vaak gehecht aan meerdere mensen

Goal-directed partnership: begrijpt dat opvoeder eigen agenda heeft, protest verminderd

Strange Situation Procedure (Ainsworth et al.)

Strange Situation Procedure (Ainsworth et al.)

A Vermijdend	B Veilig	C Ambivalent	D Gedesorganiseerd
-----------------	-------------	-----------------	-----------------------

Veilige gehechtheid - gedrag

- ▶ Kind zoekt toenadering tot ouder bij stress
- ▶ Kind accepteert troost van ouder en kalmeert
- ▶ Het kind reageert adequaat op nieuwe situaties en vreemden
- ▶ Ouder en kind zijn ontspannen in het contact met elkaar
- ▶ Kind geeft zijn emoties en behoeften aan bij de ouder
- ▶ Kind wil de omgeving weer verkennen binnen 2 minuten

Spruit et al., 2019

Vermijdende gehechtheid

"De kern is dat bij vermijdende gehechtheidsrelaties kinderen het gehechtheidsgedrag richting de ouder minimaliseren. De ouder fungeert niet als veilige haven bij wie het kind troost kan vinden."

► Spruit et al., 2019

Vermijdende gehechtheid

- Het kind is overdreven zelfstandig voor zijn leeftijd
- Het kind negeert de ouder, houdt contact af
- Het kind zoekt bij stress geen toenadering tot de ouder
- Het kind exploreert erg gemakkelijk
- Het kind oogt emotioneel vlak (en vaak ook "makkelijk" en harmonieus)

► Spruit et al., 2019

Ambivalente gehechtheid

De kern is dat ambivalent gehechte kinderen het gehechtheidsgedrag richting de ouder maximaliseren om de nabijheid met de ouder te bewaren. Zij laten boosheid of "push-en-pull" gedrag zien.

De ouder fungeert niet als veilige uitvalsbasis, waardoor het kind nauwelijks durft te exploreren.

► Spruit et al., 2019

Ambivalente (resistant) gehechtheid

- Kind zoekt toenadering tot ouder bij stress, maar **kalmeert niet**
- Kind laat boosheid/weerstand zien in contact met ouder
- Het kind exploreert weinig

► Spruit et al., 2019

Gedesorganiseerde gehechtheid

Bij gedesorganiseerde gehechtheid is de gehechtheidsrelatie tussen ouder en kind verstoord. Deze kinderen zijn doorgaans opgegroeid met ouders die zowel een bron van steun als bron van angst zijn, doordat de ouder affectief verstoord opvoedgedrag laat zien of het kind mishandelt.

Het kind kan zich niet aanpassen aan de onoplosbare paradox van nabijheid zoeken en afstand bewaren en laat daarom vreemd, chaotisch, bizar en gedesorganiseerd gedrag zien richting de ouder.

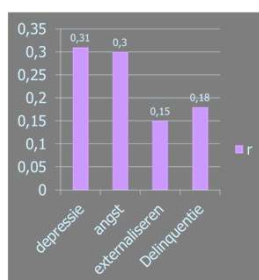
► Spruit et al., 2019

Waarom is gehechtheid zo'n belangrijk aspect van onze ontwikkeling?

- Stress-systeem
- Basisvertrouwen in **zelf** en **anderen**
- Verwerken van sociale informatie
- Ontwikkeling autonome identiteit

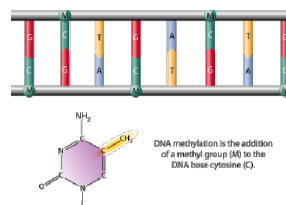

Relatie onveilige gehechtheid en psychopathologie

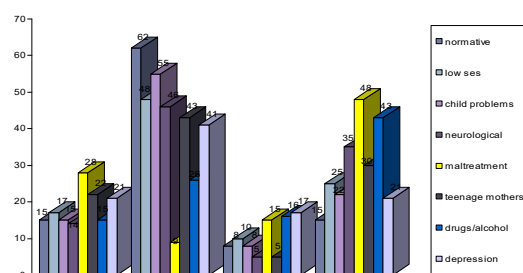
► Colonnese et al. (2011); Fearon et al. (2010); Hoeve et al., 2012; Goos et al., 2013

Onveilig opvoedgedrag kruipt onder de huid

► LeCompte et al., 2020

Risicogroepen: A, B, C, D (%)

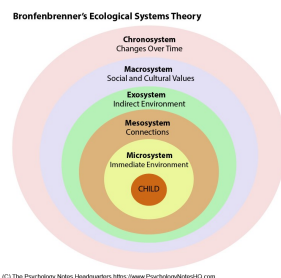
► (Van Ijzendoorn, Schuengel, & Bakermans-Kranenburg, 1999)

Hoe ontstaat veilige/onveilige gehechtheid?

De rol van mentaliseren bij ouders

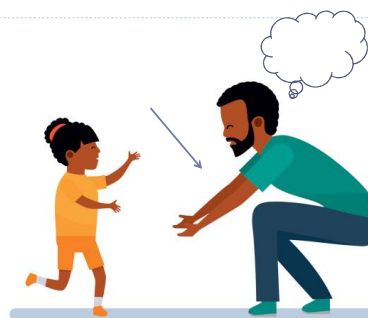
Omgeving!

► Kleine rol voor genen

► Van Ijzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2019

Sensitiviteit

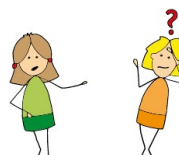

► Zeegers et al., 2017

Mentaliseren

Mentaliseren is een vorm van **verbeelding**. Het gaat over de **menselijke** neiging om gedrag te verklaren vanuit interne gemoedstoestanden (zoals gedachten, gevoelens, behoeften, voorkeuren)

Kortom: bewust zijn van wat je zelf en anderen denken en voelen

25

Maar...

- ▶ Mensen verschillen **ENORM** in hoe **vaak** en hoe **correct** zij mentaliseren
- ▶ Moeite met mentaliseren is een symptoom van bijna elke psychische stoornis (bijv. borderline persoonlijkheidsstoornis, depressie, angststoornis, eetstoornis, psychose, autisme)

Hoe bestuderen we mentaliseren bij ouders?

Taal!

- ▶ Zijn ouders geneigd om **te praten** over de gedachten, gevoelens, wensen, voorkeuren van hun kind?
- ▶ Grote verschillen in hoe **vaak** en hoe **afgestemd** ouders praten over de interne toestanden van hun kind wanneer ze over of tegen hun kind praten

Een interview

Ouder A – Laag in mentaliseren

X is niet erg groot
Hij heeft veel energie, soms een beetje te veel

We moeten veel grenzen stellen thuis

Hij zit op voetbal en tennis en hij gaat nu ook naar de selectiegroep

Thuis kijkt hij vaak tekenfilms, meestal Pokémon

Hij doet het niet zo goed op school, Rekenen en taal staan nu op zwak.

Ouder B – Hoog in mentaliseren

X is een nieuwsgierige jongen

Je kunt hem vaak buiten vinden, hij is gefascineerd door insecten en kleine diertjes

X vindt het leuk om met zijn grote broer te spelen, hij wilt zoals hem zijn

Hij vindt het niet leuk als zijn broer hem vertelt wat ie moet doen.

Hij is erg grappig, een beetje een clown soms. Hij wil graag mensen aan het lachen maken.

Op school vindt hij het leuk om te lezen, maar rekenen vindt hij moeilijk

Spelobservatie

Mentaliseren - observatie

1. Wat zegt de ouder tegen zijn/haar baby?

2. Per opmerking kijken we:

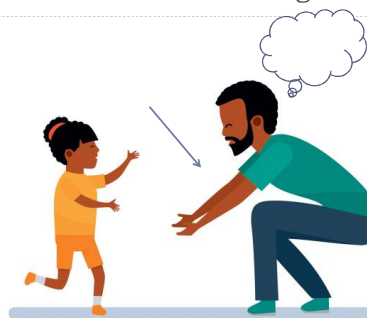
mind-gerelateerd: de opmerking gaat over interne toestanden (gevoel, gedachten, wens, voorkeur, interesse, humor)

OF

niet mind-gerelateerd: de opmerking gaat over het gedrag/fysieke aspecten van het kind, de ouder, algemene dingen

3. Past de opmerking bij het gedrag en de interne toestand van de baby?

Mentaliseren → sensitief reageren

▶ Zeegers et al., 2017

Praten over binnenwereld → Organisatie van emoties

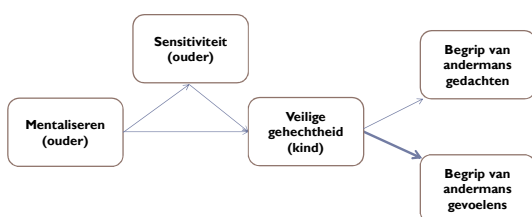

Zelfs in de pre-verbale fase

▶ Dewar & Xu, 2009; Xu, 2002

Resultaten Proefschrift

Uitkomsten meta-analyses

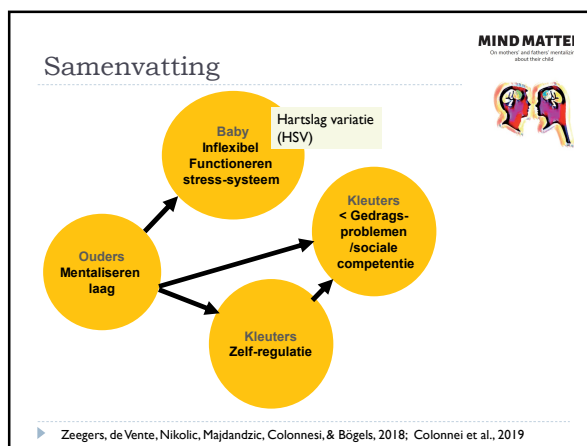
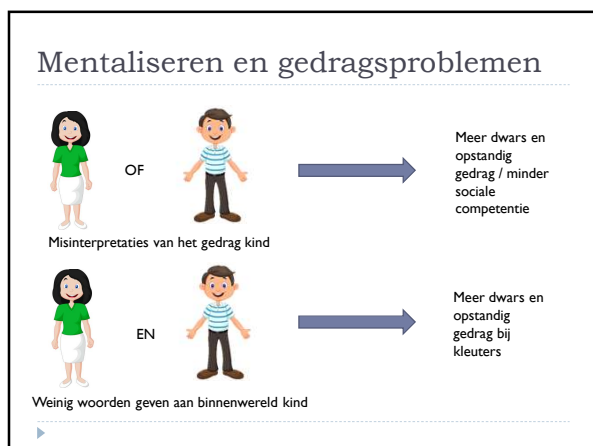
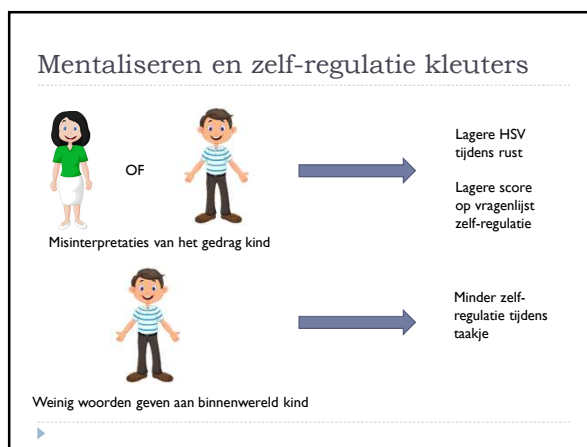
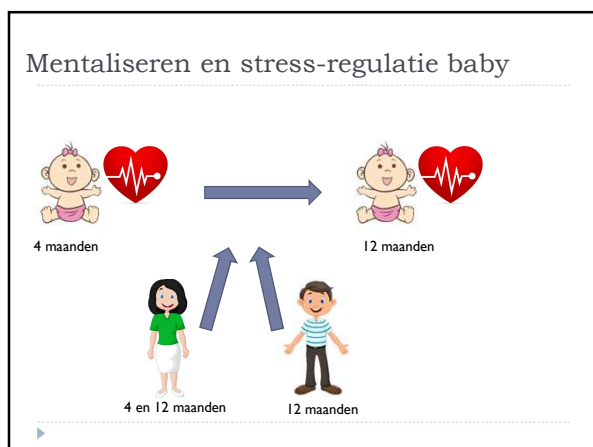
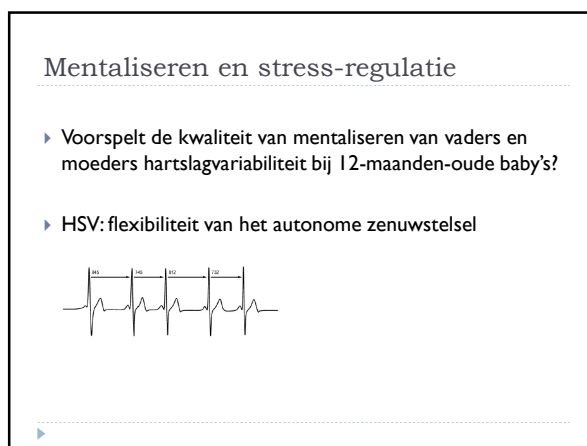
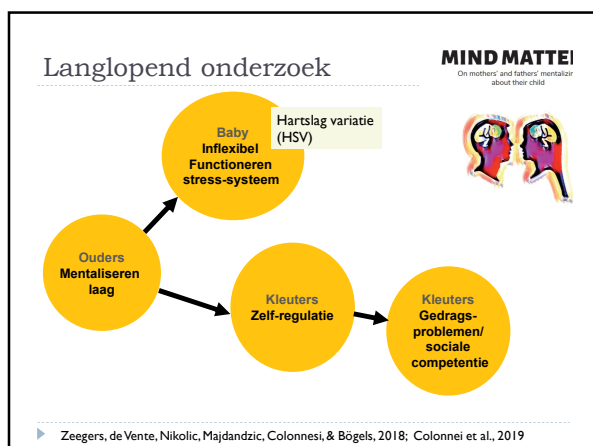

▶ Zeegers, Colonesi, Stams, & Meins, 2017; Zeegers, Meins, Stams, Bögels, & Colonesi, 2019

Van baby tot kleuter

- ❖ Studie waarin gezinnen over langere tijd worden gevolgd
- ❖ 125 vaders en moeders met hun eerste kind
- ❖ Lab bezoeken (4, 12, 30 maanden, 4.5 jaar)

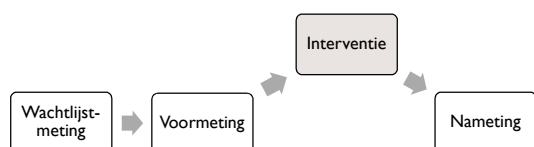
Kunnen we mentaliseren van ouders veranderen?

Mindful met je baby / peuter

- ❖ Doel?
Afnemen van stress + verbeteren van de ouder-kind relatie kwaliteit
- ❖ Hoe? 8 of 9 sessies
 1. Mindfulness oefeningen in individuele sessies
 2. *Mindful parenting* oefeningen tijdens sessies met baby of peuter
- ❖ Voor wie? Moeders met angst, somberheidsklachten, stress in de opvoeding (maar inmiddels ook preventief!)

Mindful met je baby/peuter

50 moeder-kind dyades

Resultaten

- ❖ Geen verschillen in opvoedgedrag 8 weken voor en vlak voor de training
- ❖ Moeders lieten na de training **minder misinterpretaties** van de gedachten en gevoelens van hun kind zien, meer acceptatie van negatieve gevoelens en gedachten, en rapporteerden minder stress
- ❖ Moeders praatten niet vaker over de binnenwereld kind

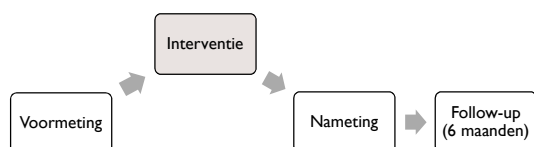
Zeegers, Potharst et al., 2019

Basic Trust

- ▶ Video interactiebegeleiding voor ouders van kinderen met (vermoedelijk) gehechtheidsproblemen
- ▶ Gemiddeld 6 tot 9 sessies
- ▶ Centraal staan het verbeteren van non-verbale sensitiviteit en het verwoorden van de binnenwereld van het kind en die van de ouder

Basic Trust

51 families
Vader, moeder, internationaal geadopteerd kind
huisbezoeken en vragenlijsten

Resultaten

- ▶ Direct na de behandeling: minder gedragsproblemen, minder onveilig gehechtheidsgedrag, minder stress bij ouders, vaker mentaliseren/ praten over gedachten en gevoelens kind (maar niet sensitiever)
- ▶ 6 maanden na de behandeling: effect mentaliseren niet meer zichtbaar, ouders wel sensitiever in hun gedrag

specialisten
in trauma en hechting
basic trust

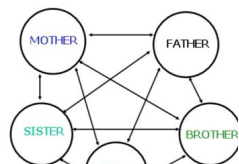
Samenvatting

De resultaten ondersteunen het idee dat vaak en vooral op goed afgestemde wijze mentaliseren van ouders een essentiële eigenschap is van ouders die een positief ontwikkelingspad in gang zetten, te beginnen met: ...

- ❖ a) Veilige gehechtheid en betere emotieregulatie tijdens de babytijd
- ❖ b) het bieden van interacties waarin jonge kinderen kunnen leren over de belevingswereld van zichzelf en anderen, en
- ❖ c) jonge kinderen daardoor meer sociaal gedrag en minder gedragsproblemen laten zien

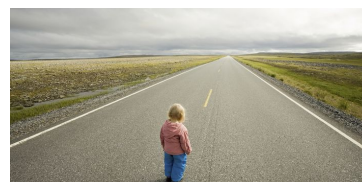
- ❖ Familie als een complex systeem

THE FAMILY SYSTEM

Veranderbaar?

- ❖ Mentaliseren lijkt veranderbaar, maar hoe zit dit op de lange termijn?

Voor de praktijk...

- ❖ Risicofactoren: mishandeling binnen gezin, verslaving, neurologische/medische aandoening van kind, tienermoeders, postnatale depressie moeder
- ❖ Aanbieden mogelijkheid tot laagdrempelige ondersteuning gericht op het leren herkennen en verwoorden van de signalen van de baby → Preventie

Bijv. Basic trust, Mindul met je baby/peuter, Video-feedback to promote positive parenting (VIPP-SD)

Heel veel dank aan:

Cristina Colonesi
Geert-Jan Stams
Susan Bögels

Eva Potharst
Irena Veringa
Melissa Goris

Milica Nikolic
Wieke de Vente
Mirjana Majdandzic
Evin Aktar
Bonny van Steensel
Marc Noom
Mark Assink
Suzanne Jak

Liz Meins
Sarah Fishburn

Nelleke Polderman
Renée Uittenbogaard
Hans van der Ham
Monique Beurskens
Rita Kobussen
Sandra van Loijen

specialisten
in trauma en hechting
basic trust

